

Šentjuri potrka na duri

JURJEVO (23. APRIL) IN JURJEVANJE

Jurjevo je v ljudskem koledarju pomenilo začetek pomladi. Vendar to je le krščanska oblika veliko starejšega praznovanja, povezanega z obdobjem, ko je vsako leto narava na novo ozelenela. V tem času so živino prvič odgnali na pašo, iz zemlje pa so pokukali prvi jesenski oz. ozimni posevki. Večina jurjevskih šeg je torej proslavljala ozelenelo pomlad, ponovno rojstvo mladega sonca in začetek paše. Jurjevo je bilo značilen pastirski praznik, ko so sklepali pogodbe s pastirji. Podoba ponovno zelene narave je povezana z razmeroma pogostim poimenovanjem 'zeleni' Jurij, znanim v številnih slovenskih pokrajinah. Ločnica, kdaj praznovati sv. Jurija, je bila reka Drava. Ozemlja na njenem levem bregu so po uredbi Karla Velikega iz leta 811 spadala pod salzburiško nadškofijo. Tu je bil Jurijev godovni dan 23. aprila. Ozemlja na desnem bregu pa so bila v okviru oglejskega patriarhata in tu so Jurija praznovali dan pozneje, tj. 24. aprila. Danes praznujemo njegov god enotno po celotnem slovenskem ozemlju 23. aprila.

Praznik sv. Jurija je še danes povezan z JURJEVANJEM. Največkrat slišimo to oznako prav za oblike praznika v **Beli krajini**. Tu so se nekatere šege in navade v zvezi z zelenim Jurijem ohranile le v močno preoblikovani otroški različici. Vse skupaj je močno režijsko prikrojeno in namenjeno turističnim in političnim potrebam, tako kot je bilo to značilno že za začetek 20. stoletja, ko so otroci iz

Bele krajine celo nastopili v slavnostnem sprevodu na Dunaju ali nekoliko pozneje, leta 1939, na festivalu slovenskih ljudskih šeg v Mariboru. Jurjevanje v Beli krajini je namreč ponekod že po 1. svetovni vojni skoraj popolnoma izginilo, a so ga spet oživili umetno, torej s pomočjo igre in režije.

Skupine, ki so jurjevale po Beli krajini, so bile različno velike. Najpogostejše so bile manjše sku-

pine od tri do pet jurjašev, od katerih so enega okrasili z zelenjem. Na **Vinici** so jurjevali predvsem otroci in s petjem jurjevskih pesmi od hiše do hiše nabirali darove, v bližnji vasi **Adlešiči** pa je Jurija predstavljal že odrasel fant, ves okrašen s cvetjem in zelenjem. Od hiše do hiše je jahal na belem konju.

V **Črnomlju** pripravijo v zvezi z zelenim Jurijem posebno turistično prireditev, ki se imenuje **BELOKRANJSKO ALI ČRNOMALJSKO JURJEVANJE** in spada med naše najstarejše folklorne festivale z začetki leta 1964. Ta tematski folklorni festival je umetna predstavitev že v 1. polovici 19. stoletja opuščeni šeg in navad. Vsebinska dogajanja je nastala iz nekaterih virov ter raziskav in razmišljanj folklorista Franceta Marol-

ta (1891–1951) pred 2. svetovno vojno. Iz spominov na jurjevanje v Črnomlju in stereotipnih virov je tako nastal splet nastopov folklornikov ali folklorniških skupin, povezan z nekaterimi elementi nekdanjega jurjevanja. Osrednji dogodek je sprevod z brezovim zelenjem okrašenega zelenega Jurija in slavnostno okrašenega drevesa ali 'maja' po Črnomlju. V sprevodu hodijo fantiči s piščalmi iz lubja in dekleta v belih belokranjskih oblačilih. Sprevod in celotno dogajanje se zaključita, ko dekleta polomijo veje na okrašenem drevesu in poberejo z njega rute ter pisane trakove. Poleg tega vržejo zelenega Jurija v vodo, seveda le njegovo zeleno preobleko. To je le ena od oblik jurjevanja. Danes so obhodi jurjašev povezani zgolj s turističnoprireditvenimi motivi. Temeljna

Črnomaljski zeleni Jurij.

